

ולבסוף התיישבה בקנדה. היא שבה לפולין אחרי נצחון בנות-הברית ולימדה שם עד מותה בשנת 1974.

יש משהו מהאירוניה המרה בכך, שאחד השושבינים החשובים של התחרות היה דווקא שגריר גרמניה בווארשה, שאף ערך קבלת פנים למשתתפים ולזוכים, ובראשם יהודיה, שגורשה מברלין, רות אברמוביץ'...

המשתתפים באו מתחומי מחול מגוונים; במרכז עמדו יוצרי המחול החדש, האקספרסיוניסטי, אבל היו גם מספר רקדנים מאינדונסיה, שזכו ל"ציון מיוחד", כי אי אפשר היה לכלול אותם בדרוג הכללי. והיו גם נציגי הבאלט הקלאסי, שנדחקו למעשה הצידה. הרקדניות הפולניות מריה פדרו והבאלרינה, שמאוחר יותר התפרסמה בעולם, פולה נירנסקה, שנפטרה לפני חודשיים בארה"ב והיא בת 82, ורקדנית פולניה נוספת, אולגה סלאבסקה, זכו רק במקומות ה-6, ה-7 וה-8 – החלטה, שעוררה ביקורת בעיתונות הפולנית, שליוותה את התחרות במאמרים נרחבים. כי ההתכנסות הבינלאומית עוררה עניין, גם מעבר לציבור אנשי המחול המקצוענים.

בעצם, חשיבותה של תחרות בתחומי האמנות אינה חלוקת פרסום ותארים, אלא הפניית תשומת-הלב הציבורית לאמנות חדישה ומתפתחת

בין הילדות הללו היתה גם אירנה גטרי, החיה עד היום בתל-אביב. אירנה מספרת, שהמופע שלה כלל שלושה מחולות, "ואלס וינאי" למוסיקה מאת י. שטראוס, "חזיון" לפי מוסיקה מאת גריג וב"סימן הזמן", המוגדר בתכנייה כ"מחול אקסצנטרי". כל שלושת המחולות שביצעה היו פרי יצירתה העצמית, כי שמו של הכוריאוגראף DEVILLER, הרשום בתכניה, לא היה גם הוא אלא המצאה של אירנה, בת ה-12. היא רקדה עם פרטנרית, ידויגה סמוסורסקה, שהיתה אחר כך לשחקנית קולנוע. לתחרות הביאה אותה מורתה של אירנה, מנהלת הקונסרבטוריון בעיר קראקוב, ויקטוריה דולינסקה, שרבות מתלמידותיה לקחו חלק בתחרות.

בייחוד זכה למחיאיות כפיים המחול שלה "בסימן הזמן", שהיה פארוודיה על מחול אמריקני אופנתי של אותו זמן, ה- BLACK BOTTOM. למקצבי הצ'רלסטון. אבל "לא קיבלתי פרס, כי השופטים טענו, שאומנם אני ילדה מוכשרת בת 12, אבל רוקדת בסגנון 'מבוגר', כמקצוענית לכל דבר... בתור פרס-נחמה קיבלתי לבסוף בובה".

אירנה זוכרת, שבעיניה היתה נירנסקה "רקדנית ללא טכניקה, אבל בעלת אישיות בימתית חזקה". ולדעתה, המחול של רות סורל, שזכה בפרס הראשון, "שלומית" התנ"כי, היה פחות מעניין מהסולו השני שלה, "האם": "זה היה מקורי, כי רות עמדה רוב הזמן בעמידה שנייה' רחבה, כמעט ללא תנועה, ובכל זאת יצרה ריקוד מושלם".

התחרות, שהתקיימה בין ה-9 ל-16 ביוני 1933, היתה תוצאה של יוזמתו של עורך כתב-העת הפולני "מוזיקה", מ. גלינסקי, ותחת חסות מיניסטריון החוץ הפולני. בולט מספרם של האמנים היהודים בין המשתתפים, השופטים והמארגנים כאחת. מלבד שמות שכבר הזכרנו, הופיעו בתחרות גם הילדה מוסייה דייכס, שהיתה אז ילדת-פלא, באלרינה בת 11, שהופיעה בין היתר גם בסירוי מופעים בארץ-ישראל, עלתה אחרי המלחמה ארצה ושבתה חיה בתל-אביב. ויהודית ברגר, החיה כיום בניו-יורק, ומוכרת יחד עם בעלה פליקס פיביץ' כמומחית למחול יהודי.

חבר השופטים כלל שמות מפורסמים באותם ימים. היו שם גרטרוד בודנוויזר מוינה (מי שהיתה מנהלת המחלקה למחול מודרני באקדמיה הממלכתית ומורתה של גרטרוד קראוס); אליזבת דנקאן, אחותה של איזאדורה; רדולף פון לאבאן, אחד ממייסדי האסכולה הגרמנית במחול המודרני ויוסף לויטן, עורכו של כתב-העת "DER TANZ" הברלינאי; רולף דה מארה, שוודי אמיד, ממייסדי להקת "הבאלט השוודי", ובין נציגי פולין הרבים גם הבמאי

רות סורל-אברמוביץ' במחול "שלומית", שזיכה אותה בפרס הראשון

ליאון שילר והמלחין אלכסנדר טאנסמאן. בקיצור, מיטב השמות הידועים של המחול האירופאי.

שנות ה-30 היו תקופה של כנסים ותחרויות-מחול בינלאומיים. כך, בעקבות התחרות בווארשה, נערכה בוינה תחרות דומה בשנת 1934. בגרמניה התקיימו מאז 1928 קונגרסים בינלאומיים למחול מדי שנתיים, עד שהנאצים עלו לשלטון וגם מסגרות אלה איבדו את משמעותן האמיתית והפכו לכלי שרת בידי מיניסטריון התעמולה של גבלס.

לויטן מסכם את התחרות (בגליון חודש יולי 1933 של "DER TANZ"): "תכנית הכנס בוצעה במלואה בהתאם לתכנית, בצורה מרתקת". (כנראה רומזת המלה "מרתקת" לתקלות טכניות רבות ולאי-סדרים מובנים באירגון מפגש כה מורכב ורב-משתתפים, כפי שמספרת אירנה גטרי). לויטן מסכם: "בזכות התחרות הופנה זרקור אל מצבה של אמנות המחול העכשווי".

וזו, בעצם, חשיבותה של כל תחרות בתחומי האמנות: לא חלוקת פרסים ותארים, אלא הפניית תשומת-הלב הציבורית לאמנות חדישה ומתפתחת.

תודתנו ליהודית ברגר-פיביץ' (ניו-יורק), ל"ארכיון המחול הגרמני" (קלן) וליאצק לומינסקי (וארשה) על עזרתם באיסוף החומר התייעודי.

לאצק לומינסקי

לם, מי היא